

Кіркока Р.Г.

УДК 336.144.2

РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ

Анотація. У статті проаналізовано існуючі моделі і методи середньострокового прогнозування бюджетних доходів і витрат, наведено їх порівняльну характеристику. Використання таких моделей, що володіють добре вивченими статистичними властивостями, дозволяє мати надійне джерело короткострокових (до року) прогнозів по доходах.

Показано, що моделі середньострокового прогнозування істотно відрізняються від короткострокових моделей, оскільки середньострокові моделі повинні вмійти вловлювати взаємозв'язок між фінансовою політикою (фінансовими рішеннями) і макроекономічними умовами в середньостроковій перспективі.

Обґрунтовано, що важливою вимогою при розробці та впровадженні будь-якої середньострокової методології прогнозування є забезпечення послідовності та системності.

Ключові слова: метод, модель, прогноз, фінансове планування, аналіз.

Аннотация. В статье проанализированы существующие модели и методы среднесрочного прогнозирования бюджетных доходов и расходов, приведена их сравнительная характеристика.

Использование таких моделей, обладающих хорошо изученными статистическими свойствами, позволяет иметь надежный источник краткосрочных (до года) прогнозов по доходам.

Показано, что модели среднесрочного прогнозирования существенно отличаются от краткосрочных моделей, поскольку среднесрочные модели должны уметь улавливать взаимосвязь между финансовой политикой (финансовыми решениями) и макроекономическими условиями в среднесрочной перспективе.

Обосновано, что важным требованием при разработке и внедрении любой среднесрочной методологии прогнозирования является обеспечение последовательности и системности.

Ключевые слова: метод, модель, прогноз, финансовое планирование, анализ.

Summary. The paper analyzes existing models and methods for medium-term forecasting budget revenues and expenditures, given their comparative characteristics. The use of such models with the well-studied statistical properties, allowing you to have a reliable source of short-term (one year) forecasts of income. Medium-term earnings forecasts are built in the medium-term macroeconomic model. Such forecasts are by nature generally less accurate than short-term

It is shown that the medium-term forecasting models differ significantly from short-term models as medium model must be able to capture the relationship between financial policy (financial decisions) and macroeconomic conditions in the medium term.

The basic requirements for the design and implementation of any medium-term forecasting methodology.

It is proved that an important requirement when designing and implementing any medium forecasting methodology is to provide a coherent and systematic.

Proved that in the practical use of a particular method requires: depth study sequential combination of quantitative and qualitative analysis, the possibility of a combination of several methods.

Keywords: method, model, forecast, financial planning, analysis.

Вступ. Важливим компонентом процесу багаторічного бюджетного планування є вміння прогнозувати доходи на часовий період, що охоплюється багаторічним фінансовим планом. Багаторічний прогноз доходів дає вихідну інформацію, за якою можна судити про здійсненність планів витрат за даних середньострокових завдань державної фінансової політики. Багаторічні прогнози доходів можуть служити також системою раннього виявлення нестачі доходу, тому мати їх дуже важливо для того, щоб можна було своєчасно переглядати стратегії і реформувати оподаткування [4].

Постановка завдання. Для короткострокового прогнозування доходів можна застосовувати економічні моделі, зокрема, моделі часових рядів (однофакторні) і багатофакторні моделі, що включають одне або декілька рівнянь, оцінюваних одночасно. Використання таких моделей, що володіють добре вивченими статистичними властивостями, дозволяє мати надійне джерело короткострокових (до року) прогнозів по доходах. Середньострокові прогнози доходів будуються в рамках середньострокової макроекономічної моделі. Такі прогнози за природою своєю виявляються зазвичай менш точними ніж короткострокові [5].

Аналіз публікації. При написанні даної роботи автор досліджував результати наступних вчених: Захарченко В., Меркулова Н. [3], Крістенсен К. і Рейнора М. [4], Лі Ч. [5], Дація О. [6]. Однак сьогодні немає однозначності у визначенні моделей і методів середньострокового прогнозування бюджетних доходів і витрат, використання яких дозволяє мати надійне джерело короткострокових (до року) прогнозів по доходах.

Метою статті є обґрунтування основних вимог щодо розробки та впровадження будь-якої середньострокової методології прогнозування.

Результати дослідження. Розглянемо базові методології середньострокового прогнозування. Існують чотири основні методи середньострокового прогнозування бюджетних доходів і витрат. Методи середньострокового прогнозування бюджетних доходів і витрат схематично представлені на рис.1.

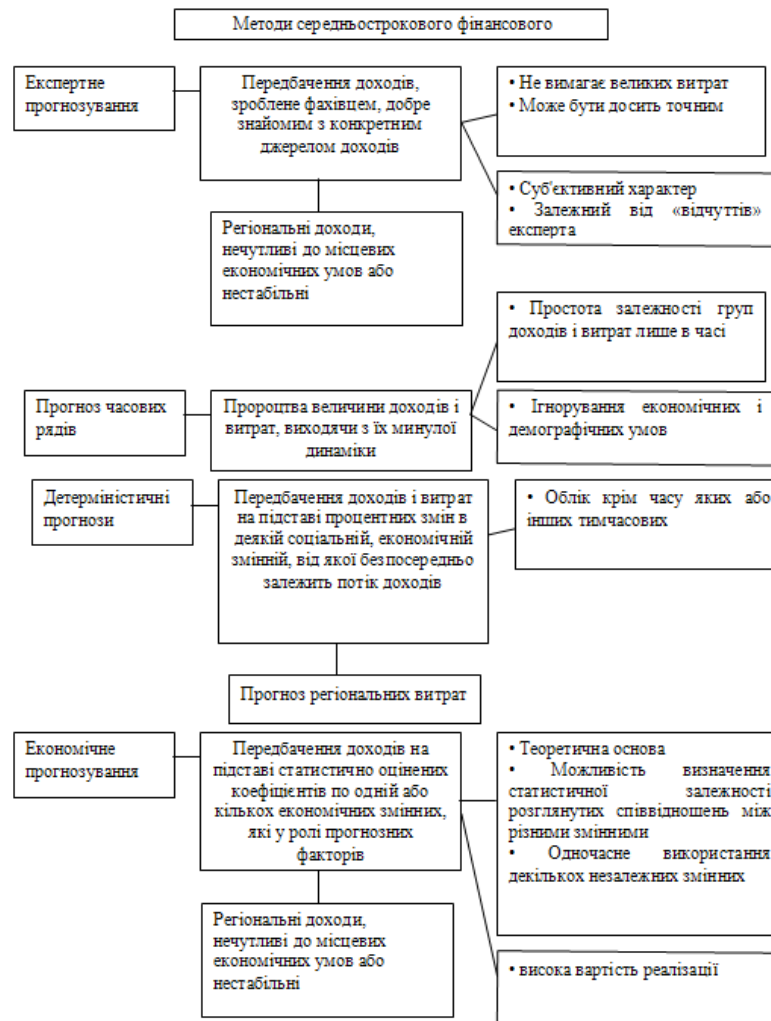

Рис. 1. Методи середньострокового прогнозування бюджетних доходів і витрат

I. Ефективність методу експертного прогнозування визначається кваліфікацією експерта, який залучається до складання прогнозів. Таке прогнозування не вимагає великих витрат і може бути досить точним, однак експертні оцінки носять суб'єктивний характер, залежать від «відчуттів» експерта і не завжди піддаються раціональному поясненню.

II. Прогнози часових рядів на підставі їх власної динаміки (метод тренду) передбачає залежність деяких груп доходів і видатків лише від часу. Він виходить з постійних темпів змін (постійний темп росту) або постійних абсолютних змін (лінійний тимчасової тренд). Його істотним недоліком є ігнорування економічних і демографічних умов.

III. Метод детермінування часто використовується для прогнозування витрат. На відміну від методу тренда, який передбачає лише одну змінну - час, метод детермінування враховує й інші змінні. Найбільш часто для прогнозування доходів і витрат використовується заздалегідь розроблена формула. Прогноз витрат виходить на основі множення обсягу витрат на ціну одиниці цих витрат.

IV. Економетричне прогнозування засноване на принципах економічної теорії та статистики. Будучи концептуально більш складним, ніж перераховані вище методи, економетричне прогнозування надає і більш цінну інформацію. Найбільш часто використовується техніка статистичного регресійного аналізу. Економетричне прогнозування все частіше використовується для прогнозу доходів. Воно також може бути використано для прогнозування витрат, чутливих до змін економічних умов.

Що стосується порівняльних переваг і недоліків різних методів середньострокового прогнозування, то перевагою економетричного методу є його солідна теоретична основа, можливість визначення статистичної значущості розглянутих співвідношень між різними змінними, одночасне використання декількох незалежних змінних. Головний недолік цього методу - висока вартість.

Не існує такого методу середньострокового прогнозування, який був би в рівній мірі відповідним для прогнозу всіх видів місцевих доходів і витрат. Економетричний метод найбільш підходить для прогнозу тих місцевих доходів, які особливо чутливі до змін місцевих економічних умов. Трендові та експертні прогнози найбільш підходять для прогнозування тих місцевих доходів, які нечутливі до місцевих економічних умов або настільки нестабільні, що виявити будь-які причинні залежності не представляється можливим. Для прогнозу місцевих витрат найкраще використовувати метод детермінування.

Найважливішою вимогою до моделей прогнозування доходів є точність прогнозів на короткострокову та середньострокову перспективу [6]. Короткостроковими прогнозами зазвичай називають такі, які

передбачають не більш, ніж на рік вперед, тому використані для короткострокового прогнозування моделі повинні мати підвищену здатність вловлювати високочастотну інформацію, що міститься в тимчасових рядах, тоді як структурним параметрам, що визначають процес генерування доходів при короткостроковому прогнозуванні приділяється, як правило, менше уваги.

Практика аналізу бюджетного планування в регіонах України показує, що в умовах перехідної економіки, часові ряди економічних змінних поведуться все більш нестабільно у міру того, як ринок починає виявляти зростаючий вплив на економічні умови, а роль державного регулювання в економіці, навпаки, зменшується [6].

У таких нестабільних умовах експертний метод і детерміністський підхід дійсно можуть давати не менше, а іноді і більш точні результати, ніж статистичний аналіз. Однак, навіть якщо експертні та детерміністичні методи можуть давати більш точні результати, їх застосування не може гарантувати отримання незмішених оцінок, оскільки такі прогнози не захищені від зовнішнього тиску, спрямованого на те, щоб привести прогноз у відповідність з бажаними кількісними цілями.

Основна причина, по якій необхідно розробляти статистично строгі моделі прогнозування полягає в тому, що в міру того, як економіка переходить від колишньої системи централізованого планування до ринкової системи, сила експертного аналізу і детерміністичних прогнозів убаватиме [6].

На відміну від колишньої економічної системи, де ціни, ресурсні витрати і результати були відомі, в новій ринковій економіці жоден з цих економічних параметрів апріорно не відомий. Чим більш явною стає зв'язок між бюджетними надходженнями, з одного боку, і рівнем економічної активності та складною взаємодією між попитом і пропозицією, з іншого, здатність до параметризації процесу генерації бюджетних доходів буде все більш слабшати. У той же час потенціал і сфера застосовності статистичних методів зростатимуть.

В основі будь-якого емпіричного аналізу лежить точність вихідних даних. Враховуючи це, видається логічним будувати статистичні моделі з використанням місячних даних надходження доходів за різними джерелами. Дані за місячними бюджетним надходженням можна отримати в готовому вигляді з бухгалтерії будь-якого фінансового органу, і ці дані максимально надійні на відміну від інших статистичних даних. У первинному своєму варіанті методологія короткострокового прогнозування покладається, в основному, на два класи моделей: на моделі часових рядів і на економетричні прогнозні моделі. Обидва ці класи моделей засновані на використанні статистичного методу, відомого під назвою «регресійний аналіз».

Методологія аналізу часових рядів (однофакторних моделей) використовує минулі значення модельованої змінної для прогнозування майбутніх значень тієї ж самої змінної. Наприклад, модель часового ряду може використовувати місячні дані про минулі надходження прибуткового податку і на підставі минулих закономірностей в поведінці цієї змінної вона передбачить майбутні значення надходжень з цього джерела. Таким чином, для використання моделей часових рядів необхідно мати тільки минулі значення самої прогнозованої змінної.

Зрозуміло, що закономірності минулої поведінки змінної можуть багато сказати про те, як вона буде вести себе в майбутньому. Аналіз часових рядів дозволяє знаходити такі закономірності і на цій основі прогнозувати майбутню поведінку змінної. Зрушення в динаміці часових рядів пов'язані із зміною в структурі податку (податковому законодавстві) або з якимись іншими великими реформами, можуть бути враховані в моделі за допомогою спеціального статистичного прийому так званої «фіктивної» змінної. Суть прогнозування змінної по минулій її динаміці можна сформулювати так. Величина бюджетних надходжень (у сьогоднішній або майбутньому періоді) пов'язана (корелюється) з минулими величинами цих надходжень. Якщо ми зуміємо виявити таку кореляцію і розкласти її на складові, надавши їй структуру, нерідко вдається підлучити дивно точні прогнози.

Другий шлях застосування регресійного аналізу до прогнозування бюджетних доходів полягає в оцінці економетричних моделей. Економетричне прогнозування передбачає використання однієї або декількох пояснюючих змінних (які називаються «незалежними змінними») для передбачення динаміки залежної змінної, в якості якої в даному випадку виступає величина бюджетних надходжень. Ясно, що, знаючи динаміку змінних, пов'язаних з податковою базою (наприклад, якщо мова йде про податок на прибуток підприємств, як змінних, пов'язаних з податковою базою, можна використовувати зарплату, прибуток, ставку відсотка), є можливість прогнозувати і динаміку податкових надходжень. При економетричному прогнозуванні податкових надходжень нерідко доводиться спочатку прогнозувати пояснючі змінні з використанням тих же статистичних методів і тільки потім прогнозувати самі податкові надходження. У тих же цілях можна використовувати прогнози пояснюють змінних, побудовані іншими (зовнішніми) організаціями.

У більшості випадків виявляється, що, комбінуючи методи економетричного моделювання з аналізом часових рядів, вдається досягти дуже непоганих результатів і добитися високої точності прогнозів. У подібних змішаних моделях економічні змінні показують вплив на залежну (модельовану) змінну змін у податковій базі, а змінні, почерпнуті з аналізу самого часового ряду дозволяють врахувати вплив інших інновацій в цьому часовому ряду. У подібних змішаних моделях також зазвичай використовуються фіктивні змінні, які враховують вплив великих структурних реформ податкової системи.

Моделі середньострокового прогнозування істотно відрізняються від короткострокових моделей, оскільки середньострокові моделі повинні вміти вловлювати взаємозв'язок між фінансовою політикою (фінансовими рішеннями) і макроекономічними умовами в середньостроковій перспективі. Середньострокові моделі для прогнозування доходів (на 2-4 роки вперед) дають керівництву стратегічну інформацію про наявні фінансові ресурси. Такі прогнози - це перший серйозний крок на шляху створення

інфраструктури для вироблення обґрунтованих рішень, необхідних для досягнення середньострокових цілей територіальних адміністрацій.

Основою середньострокових прогнозів є точні вихідні дані. Однак для середньострокового прогнозування вимоги до даних є ще жорсткішими, ніж при короткостроковому прогнозуванні, оскільки середньострокові моделі повинні вловлювати ефекти зворотного зв'язку, інакше кажучи, взаємовплив між прийнятими урядом рішеннями і динамікою різних галузей економіки. Необхідно також враховувати і можливість того, що структурні економічні залежності можуть у середньостроковій перспективі змінюватися.

Конкретні вимоги до даних залежатимуть від складності моделі і від закладеного в ній рівня дезагрегації.

Висновки. Одне з важливих вимог, яке має бути виконане при розробці та впровадженні будь-якої іншої середньострокової методології прогнозування полягає в тому, щоб ця методологія забезпечувала наступність і, отже, її не доводилося б весь час змінювати.

Також, при практичному використанні того чи іншого методу необхідні: поглиблені передпланові дослідження, послідовне поєднання кількісного і якісного аналізів, можливість поєднання декількох методів дослідження.

Джерела та література:

1. Про державний бюджет України на 2012 рік: Закон України від 22.12.2011р. № 4282 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 244.
2. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003р. № 1160 // Відомості ВР України. – 2004. – № 9.
3. Захарченко В. І. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: [навч. посібник] / В. І. Захарченко, М. М. Меркулов, О. В. Балахонова. – Львів : Магнолія–2006, 2012. – 325 с.
4. Кристенсен К. Решение проблем инноваций в бизнесе. Как создать растущий бизнес и успешно поддерживать его рост / К. Кристенсен, М. Рейнор; пер с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2004. – 290 с.
5. Ли Ч. Финансы корпораций: теория, методы и практика / Ли Ч. ; пер. с англ. – М. : ИНФРА –Л, 2000. – 686 с.
6. Управління фінансовою санацією підприємства: [навч. посібник] / С. Салига, О. Дацій. – К. : ЦНЛ, 2005. – 240 с.

Комарова С.К., Михальчук Л.В.

УДК 331.5(-053.6)

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ ЗА ДОПОМОГОЮ МОЛОДИХ РЕСУРСІВ

***Анотація.** Стаття присвячена молоді, а саме молодим ресурсам на ринку праці України, які є одними з найнеобхідніших елементів ринкового механізму, є його рушійною силою. Мета даного матеріалу – аналіз та дослідження основних проблем, що виникають при працевлаштуванні, їх моніторинг та опис.*

В даній роботі проводиться опис молодіжного сегменту ринку праці, його розвиток, розділення на групи, їхня характеристика та порівняння, а також стан ринку праці України, його мобільність та мобільність його виконавчих елементів, тобто робітників, особливо молодих чоловіків та жінок на початку кар'єри. Розкриваються основні принципи організації праці та певні критерії пошуку і відбору молодих спеціалістів на робочі місця. Також наводяться певні статистичні дані відповідних досліджень, проведених на терені молодіжного ринку праці в Україні і світовому просторі, їх оцінювання, причини, якість розвитку та тенденції. А як підсумок – основні кроки до виходу на якісний новий рівень роботи, шляхи вдосконалення та покращення інфраструктури ринку праці України.

***Ключові слова:** ринок праці, працевлаштування молоді, рівень безробіття, рівень зайнятості, Державна служба зайнятості України.*

***Аннотация.** Статья посвящена молодежи, а именно молодым ресурсам на рынке труда Украины, которые являются одними из самых необходимых элементов рыночного механизма, является его движущей силой. Цель данного материала - анализ и исследование основных проблем, возникающих при трудоустройстве, их мониторинг и описание.*

В данной работе проводится описание молодежного сегмента рынка труда, его развитие, разделение на группы, их характеристика и сравнение, а также состояние рынка труда Украины, его мобильность и мобильность его исполнительных элементов, то есть рабочих, особенно молодых мужчин и женщин в начале карьеры. Раскрываются основные принципы организации труда и определенные критерии поиска и отбора молодых специалистов на рабочие места. Также приводятся определенные статистические данные соответствующих исследований, проведенных на территории молодежного рынка труда в Украине и мировом пространстве, их оценки, причины, качество развития и тенденции. А как итог - основные шаги к выходу на качественный новый уровень работы, пути совершенствования и улучшения инфраструктуры рынка труда Украины.

***Ключевые слова:** рынок труда, трудоустройство молодежи, уровень безработицы, уровень занятости, Государственная служба занятости Украины.*